HET NABESTAAN

Al die stompzinnige adviezen die je ongevraagd krijgt

Namen: Mine van Wychen (1961) en Emma Jansen (2000)

Wonen: in Nijmegen

Zijn: Moeder en dochter. Mine is communicatie- en gedragstrainer. Emma zit in de tweede klas van havo/vwo

Vertellen over: hun leven na de dood van hun partner en vader Henk Jansen (1959-2002)

Mine: „Ik zie zoveel terug in Emma wat me aan Henk doen denken."
Emma: „Mijn moeder zegt dat ik, net als hij, een 'schouwer' ben - ik kijk graag naar mensen, observeer graag."
Mine: „Ze heeft exact dezelfde slaaphouding als Henk: ene hand onder haar oor, andere hand in een merkwaardige draai onder haar kin. Het ontroert me nog steeds als ik dat zie."
Emma: „Mijn vader was verslaafd aan stroopwafels. Ik ook."
Mine: „Soms reageert ze exact hetzelfde als Henk deed. Een heel goeie vriendin van ons komt af en toe logeren; ze heeft lange, rode haren, die we dagen na haar vertrek nog tegenkomen. 'Kijk, gezellig, zo is Katrien nog wat langer bij ons!', kon Henk dan zeggen. Emma zei op haar derde een keer woordelijk hetzelfde."
Emma: „Ik vind het fijn op die manier met m'n vader vergeleken te worden. Ik was nog geen twee toen hij overleed. Zelf heb ik geen enkele herinnering aan hem. Ja, soms, in een flits, voel ik heel even dat we samen zijn, als in een soort fotomoment. Maar misschien is dat inderdaad meer een herinnering, die opduikt omdat mijn moeder veel foto's van ons samen heeft gemaakt."
Mine: „Twee maanden voor Emma's geboorte zei Henk dat hij zich niet goed voelde: malaise, pijntjes. 'Ach, mannen! Stress, hij wordt vader', dacht ik. Twee maanden later was de oorzaak duidelijk: terminaal ziek, nog maar een paar maanden te leven. Het werd uiteindelijk anderhalf jaar."
Emma: „Soms zeggen mensen, leeftijdgenoten, maar ook volwassenen: 'Fijn dat je niet bewust hebt meegemaakt dat je vader ziek was en dood ging, dan heb je daar tenminste geen nare herinneringen aan.' Dat kan me echt boos maken. Dan gaan ze voor mij invullen hoe ik me moet voelen."
Mine: „Ja, dat raakt haar echt. Dan moet ze stoom afblazen als ze thuiskomt."
Emma: „Hallo, ik heb mijn vader niet gekend! En daar moet ik dan blij om zijn?"
Mine: „Ik herken die boosheid. Vooral in de eerste drie jaar na de dood van Henk ben ik zó boos geweest - op iedereen, op alles. Totaal in de war. Vreselijke gevoelens en gedachten, dwars door elkaar. 'Heksen in mijn hoofd' die ik maar niet weggejaagd kreeg.
„Ik was boos op mezelf, omdat ik dacht dat ik niet genoeg van Henk gehouden had, alsof ik zijn dood had kunnen tegenhouden wanneer ik nóg meer voor hem gezorgd en gedaan had.
„Ik was boos op m'n hele leven. Behoorlijk wat pech en tegenslag gehad. Henk was als reddende engel komen aanvliegen. Stabiele factor - hij had rust, veiligheid, liefde gebracht. Hij was creatief, meubelmaker, kon met eindeloos geduld z'n werk doen. Ik ben expressiever, explosief. We wilden een kind. Ik had enkele miskramen. Eindelijk verliep de zwangerschap goed, maar ons kind was nog amper geboren of we hoorden dat het haar vader zou verliezen.
„Ik was boos op zó veel mensen om me heen. Voelde me vaak onbegrepen. Al die goedbedoelde maar stompzinnige adviezen die je ongevraagd krijgt. Van mensen die niet eens de tijd en moeite nemen om naar je te luisteren en wel meteen roepen: 'Zeg, weet je wat jij 's zou moeten doen ...?'
„En onverwacht herenbezoek, hè. Mannen die ik vaag kende, mannen van vriendinnen die opeens op de stoep stonden. 'Ik was toevallig in de buurt en ik dacht: ik wip 's even aan.' Leuk bedachte woordspeling in die openingszin - maar ik heb 'm te vaak gehoord. En mannen die meteen op de stoep stonden als ik een klusje in huis voor hen te doen had. Ze raffelden 't af, en dan: 'Zo, nou heb ik zeker wel wat lekkers verdiend.' Nee, daar bedoelden ze dan geen koekje bij de koffie mee. Sommigen konden daar heel direct in zijn: 'Jij staat al zo'n tijd droog en als jij er niet over praat - van mij zal niemand ooit iets horen...'

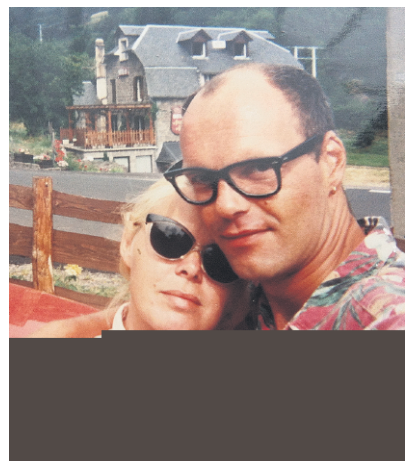

(Boven) „Henk en Emma, in Frankrijk, augustus 2001" (Links) Henk en ik in 1996, met brakke hoofden. De avond tevoren hadden we besloten dat we een kind wilden; zowat de hele nacht gevreeën." (Rechts) „Emma en ik, afgelopen zomer."

„In het begin denk je: wat overkomt me nou...? Naarmate ik meer las over rouw en verlies, naarmate ik meer vrouwen sprak die ook weduwe waren, begon ik de patronen te zien. Als je je partner verliest, valt sowieso de helft van je vrienden en kennissen weg. Daar is onderzoek naar gedaan. Mensen lopen weg voor de dood: dat is te eng, te moeilijk om over te praten. En bij de andere helft zitten heel wat mensen aan wie je niks hebt: oppervlakkige praatjes, maar iets voor je dóen, ho maar. „Gelukkig zijn er dan ook de mensen die zich ontpoppen als goede feeën en heiligen - die aanvoelen wanneer je gewoon je verhaal even kwijt wilt en die al dingen van je overnemen voordat je erom gevraagd hebt. Dat zijn je vrienden voor het leven. Goud waard.
„Alles bij elkaar heeft het wel een jaar of zes geduurd voordat ik het gevoel had dat ik op de puinhopen weer een nieuw leven had opgebouwd. Toen dacht ik: ik wil een boek schrijven over wat ik de afgelopen jaren als weduwe heb meegemaakt".
Emma: „Ja, daar had ze het steeds vaker over, als ze weer eens wat had meegemaakt. 'Ik zou er wel een boek over kunnen schrijven!' Ik zei: 'Mam, doen!'"
Mine: „Maar het zou nogal wat vergen om alles weer in m'n herinnering terug te halen. Het gaat over Henk, aan wie ik niet meer kon vragen of ik alles wel zomaar kon opschrijven. Het gaat over Emma, die eerst nog klein was en die ik niet wilde belasten met allerlei verhalen die zwart-op-wit in een boek gedrukt zouden staan."
Emma: „Ja, dat zei ze, en ik zei: 'Doe het nou gewoon'. Ik vind het gaaf: een boek van m'n moeder, waardoor ik ook mijn vader beter leer kennen."
Mine: „Uiteindelijk gaat het boek vooral over mij. Het schrijven heeft me zelfvertrouwen gegeven, ik kan weer liefde en respect voor mezelf opbrengen. M'n eindeloze twijfel is weg: heb ik voldoende gedaan voor Henk? Heb ik Emma voldoende liefde en veiligheid gegeven?
Pas nu durf ik volmondig 'ja' te zeggen. Wij hebben 't gered, samen."

Gijsbert van Es

Reacties via nrc.nl/hetnabestaan
Twitter: #nrc #hetnabestaan

'Jij redt het wel. Over leven in het land van rouw' van Mine van Wychen verscheen deze week bij uitgeverij Scriptum.

OVERLEDEN

De man die Floyd Patterson 'a pretty good hook' gaf

Naam: Leen Jansen (1930-2014)

Geboren: In Rotterdam

Was: Bokser

Leen Jansen groeide op in Crooswijk, de Rotterdamse volksbuurt die nooit uit hem verdween, ook al woonde hij de voorbije drie decennia op het Zeeuwse platteland. Tot kort voor zijn dood op 27 januari gaf hij boksles, in zijn boksschool net buiten Sint-Maartensdijk. Daar reed hij vanuit zijn woning in het dorp vrijwel elke dag heen in z'n elektrische invalidenautootje; als gevolg van twee auto-ongelukken was hij slecht ter been. Na zijn overlijden kon men in de boksschool afscheid nemen. Jansen was opgebaard in zijn eigen ring.

Als beroepsbokser won hij weliswaar drie nationale titels, maar de oudere broer van profbokser Aad zou altijd worden herinnerd aan dat gevecht op de Olympische Spelen van 1952 in Helsinki met Floyd Patterson. Jansen, 21, trof de 17-jarige Amerikaan in de kwartfinale van het middengewicht, en ging in de eerste knock-out. „Als een plank viel ik voorover op de houten vloer", zei Jansen toen hij in 2002 in deze krant terugkeek op dat gevecht. De Amerikaan werd olympisch kampioen, en vier jaar later, als prof, de jongste wereldkampioen in het zwaargewicht.

De Amerikaanse sportverslaggever Red Smith wijdde op 2 augustus 1952 een column aan Patterson-Jansen. Hij introduceerde de Rotterdammer als *„a moon-faced Dutchman named Leonardus E. Jansen"*. Smith vertelt hoe Jansen *„a pretty good hook"* uitdeelde, waardoor Patterson even van slag raakte. Na een linkse hoek van Patterson „lag de Nederlander plat op zijn brede en mannelijke boezem, z'n linkeroor op het canvas, z'n armen en benen gespreid".

FOTO MERLIN DALEMAN

De Britse scheidsrechter telde Jansen uit. „Hij had opnieuw kunnen tellen in het Nederlands, Fins en Siamees", schreef Smith, „zonder Jansen in z'n dutje te storen." Jansen werd door z'n helpers naar zijn hoek geholpen, „en schudde z'n hoofd om de mist te verdrijven. Hij wreef in z'n nek, waarschijnlijk in de veronderstelling dat hij van achteren was neergeschoten".

Na Helsinki werd Jansen prof, pas vier jaar later zou hij een partij verliezen. Tegen Duitsers was hij extra gemotiveerd, omdat zijn oudere broer Jan, van wie hij als kind boksles kreeg, in een Duits concentratiekamp was omgekomen: „Ik sloeg ze helemaal de tering." In totaal vocht Jansen ruim 200 partijen, waarvan 71 als prof (won er 60, 27 door KO). In oktober 1967 verloor hij in Rotterdam zijn laatste partij, op punten.

Op zijn rouwkaart, met een foto van Jansen in klassieke bokspose, de tekst: 'Een knock-out zit er altijd in/zo'n harde joekel op je kin/maar langzaamaan door je knieën gaan/dat komt vaak nog harder aan'.

Ward op den Brouw